

G U A D E R N S GADESO

ANÀLISI DE LA REALITAT SOCIOECONÒMICA DE LES ILLES BALEARS. N.º3. SETEMBRE 2001

ELS IMMIGRANTS

La immigració a les nostres Illes és una realitat patent i creixent, sobretot pel que fa als nostres dies on els mitjans de comunicació fan ressò gairebé quasi cada dia d'aquest fet.

Lògicament no ens referim als ciutadans de la U.E. que venen a viure i/o a treballar temporalment entre nosaltres, sinó a les persones que es veuen obligats a deixar els seus països simplement perquè allà no poden sobreviure.

Des del govern de l'Estat s'ha aprovat una polèmica Llei que pretén regular la immigració al nostre país. Mentre segueixen arribant a les nostres costes, provocant situacions tràgiques. Aquí no tenim ni pateres, ni ofegats. Però, tenim immigrants. Pel que no poden obviar aquesta realitat.

Presentem una aproximació al fet de la immigració a les Illes. Des d'unes significatives dades demogràfiques. Així com un apropament a una de les realitats estructurants d'una desitjable inclusió social d'aquestes persones, el treball. Som conscients que deixem moltes altres coses al tinter. L'escola, la vivenda, la mal anomenada multiculturalitat, les limitacions de la nostra capacitat d'acollida, els conflictes per determinar on comença i on acaba el respecte cap a les diferents formes de viure, etc...

Altres ocasions hi haurà per fer-ho.

LA IMMIGRACIÓ A LES ILLES BALEARS

Pretenem fer una aproximació de la realitat immigrada de la nostra comunitat a partir de les xifres estadístiques extretes de diverses fonts d'informació. Cal tenir present, però, que quan parlem de població immigrada ens trobem davant un col·lectiu molt diferenciat, inestable, amb una gran mobilitat i que no sempre es troba en situació legal que permeti la seva inclusió en algun tipus d'estadística. El que es reflexen són únicament dades oficials, però la realitat, sens dubte, és molt més complexa.

DISTRIBUCIÓ DEL TOTAL DE LA POBLACIÓ A LES I.B. 1998-2001

	Padró 1998	INE 2001
POBLACIÓ TOTAL	796.843	874.493
POBLACIÓ ESTRANGERA	38.260	82.118

DISTRIBUCIÓ DE LA POBLACIÓ ESTRANGERA A LES I.B. 1998-2001

	Padró 1998	INE 2001
POBLACIÓ ESTRANGERA	38.260	82.118
COMUNITARIS	27.403	45.758
NO COMUNITARIS	10.857	36.360

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del padró de 1998 i les dades no oficials de l'INE del 2001

Es dona un considerable increment que significa quasi doblar el pes de la població estrangera empadronada a les nostres Illes durant aquests anys (el 4,80% al 1998 i el 9,39% al 2001).

Dels 82.118 estrangers empadronats al 2001, el 44,27% provenen de països de fora de la Unió Europea. Fet significatiu, si es

compara amb el 1998 on aquesta immigració sols representa un 28,37%. En aquest sentit, l'increment dels extracomunitaris en el 2001 respecte al 1998 representa el 234,89%. A Mallorca i Menorca aquest sobrepassa la mitja (el 258,84% i el 301,93% respectivament).i, a Eivissa-Formentera, és del 131,31%.

TREBALL: LA CONTRACTACIÓ AUGMENTA

La inserció laboral en un país estranger no és un procés fàcil. Aconseguir un treball que permeti unes condicions de vida millors és una de les raons que explica els processos migratoris, ja sigui per aconseguir uns recursos econòmics per transferir a la família que es troba en el seu país d'origen (primera fase de la immigració), o bé per poder assentar-se al país d'acollida (moment en el qual es donen els processos de reagrupament familiar). Molt són els aspectes que poden condicionar el fet de trobar una feina en la nostra comunitat: el desconeixement de la comunitat d'acollida quan a serveis i recursos, el desconeixement de la llengua, l'estacionalitat de l'economia de les Illes Balears, la manca de formació professional específica, la inadequació de vegades existent entre el treball a ocupar i la qualificació professional, els processos de regularització etc. Disposar de dades exactes sobre la situació laboral de les persones estrangeres que resideixen a les Illes és en sí mateixa, una tasca complexa, donat que si ja és difícil saber quants immigrants no regulars hi ha, més encara ho serà conèixer en què estan ocupats. A això, se li ha el fet de que el volum real d'ocupació de la població immigrada és major que el que indiquen les xifres, perquè si ha d'afegir totes aquelles persones estrangeres que fan feina fora contracte i que per tant, s'escapen del control estadístic i de les xifres laborals.

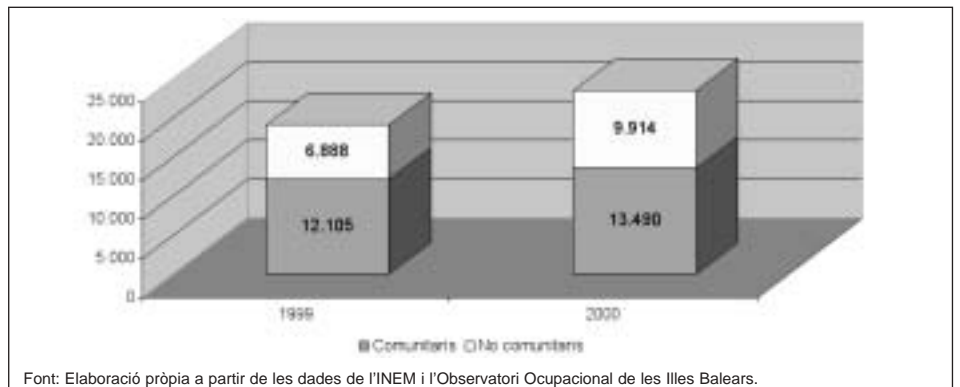
Les Illes Balears han experimentat en aquests darrers anys un important increment en la contractació de treballadors d'origen estranger. Aquest increment queda manifest quan analitzem per una banda, les dades en relació al nombre d'afiliats a la seguretat social i, per una altra banda, el nombre de nous contractes realitzats durant un any.

El nombre d'afiliats estrangers a la seguretat social (que fa referència al nombre de treballadors que en un determinat moment estaven fent feina), ens indica que a 31 de desembre de 1999 i a 31 de desembre de l'any 2000, el nombre d'afiliacions a estrangers ha augmentat un 23,2%. Les persones d'origen estranger que han experimentat un major creixement són les de procedència extracomunitària (43,93%), en front dels comunitaris (11,44%).

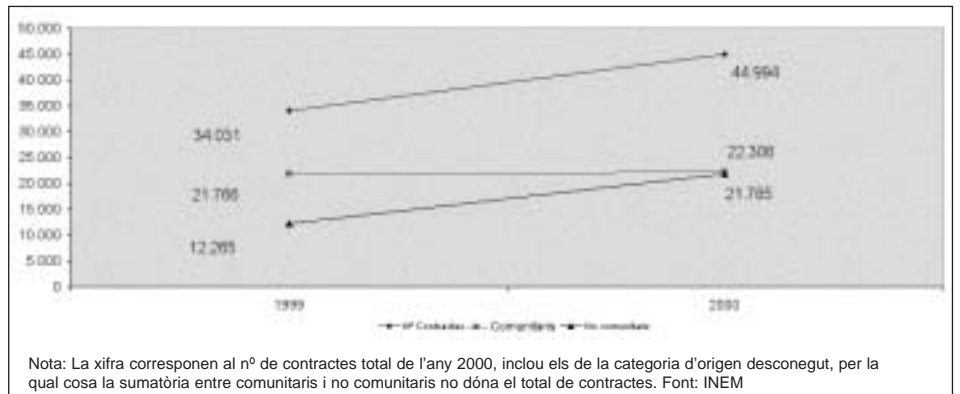
El mateix fenomen ocorre quan analitzem el nombre de contractes realitzats durant l'any 2000 (amb un total de 44.994) respecte a l'any 1999 (34.031 nous contractes), la qual cosa suposa un augment del 60,4%. Encara que el 50,6% del total de contractes nous realitzats durant l'any 2000, es feren a persones d'origen comunitari (principalment a britànics i a alemanys), l'augment es deu a una major contractació de treballadors d'origen extracomunitari (amb un creixement en la contractació del 83,9% respecte a l'any 1999, enfront dels comunitaris amb un increment del 2,5%).

Per tant, podem afirmar que en tan sols un any, la contractació a les Illes Balears de persones estrangeres ha augmentat considerablement, sobretot per a una major contractació de col·lectius que provenen d'Àsia, de l'Europa de l'Est, d'Amèrica Central i del Sud i els del continent africà (principalment els de la zona del Magrib).

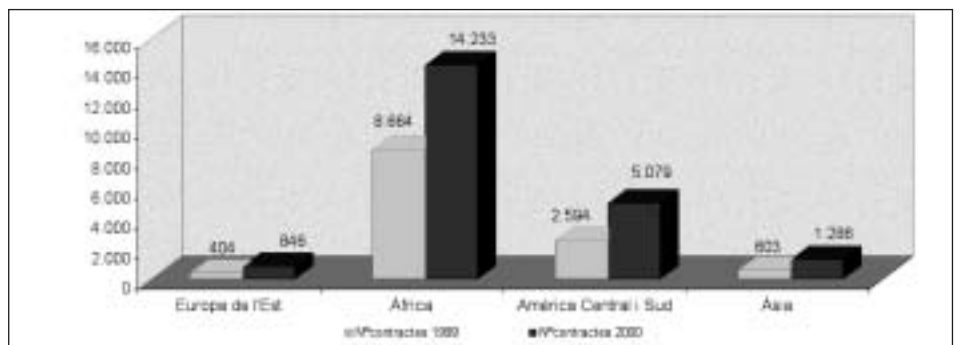
AFILIATS ESTRANGERS A LA SEGURETAT SOCIAL A LES ILLES BALEARS. DESEMBRE 1999 I DESEMBRE 2000

EVOLUCIÓ DEL NOMBRE DE CONTRACTES A ESTRANGERS A LES ILLES BALEARS. ANY 1999-2000

EVOLUCIÓ DEL Nº CONTRACTES A ESTRANGERS EXTRACOMUNITARIS I PRINCIPALS PROCEDÈNCIES. ILLES BALEARS

TREBALL: UNA REALITAT INESTABLE

Les característiques de la realitat laboral de les persones estrangeres és molt diferent segons provinquin de països comunitaris (on la lliure circulació els permet treballar durant la temporada alta i, després retornar al seu país), o de països extracomunitaris, (on la recerca d'un treball pot garantir la seva permanència i estada a les Illes). Si actualment es parla de cohesió social, de interculturalitat i de inclusió, és un risc que aquestes diferències es converteixen en desigualtats.

La realitat de les persones d'origen extracomunitari viu actualment moments de greu inestabilitat. El fet de tenir un treball estable dins del mercat formal (el mercat legal), és una de les principals fonts generadores de seguretat.

La temporalitat que caracteritza la contractació a persones d'origen extracomunitari és

una de les causes de la inestabilitat. Aquest fet s'evidencia pel fet de que el nombre de contractes realitzats durant l'any 2000 (amb un total de 21.785) és molt superior als treballadors contractats (11.877), fruit de la tipologia de contractes que es realitzen: predomini dels tipus de contractes temporals que d'estables en els treballadors estrangers d'origen extracomunitari.

A partir del nombre d'afiliats estrangers a la seguretat social durant l'any 2000, s'ha calculat la mitjana (en termes anuals) extraient un indicador d'estacionalitat que ens permet veure com des de l'abril a l'octubre, coincidint amb la temporada alta, creix l'ocupació dels treballadors estrangers.

Aquest indicador posa de manifest dos aspectes; el primer és refereix al creixement dels

treballadors de la Unió Europea durant la temporada alta, que correspon a la temporalitat de la seva residència ja que venen a les Illes Balears a treballar i a l'hivern retornen al seu país d'origen.; per tant, la temporalitat dels treballadors de la U.E. es deu en part a la seva activitat estacional.

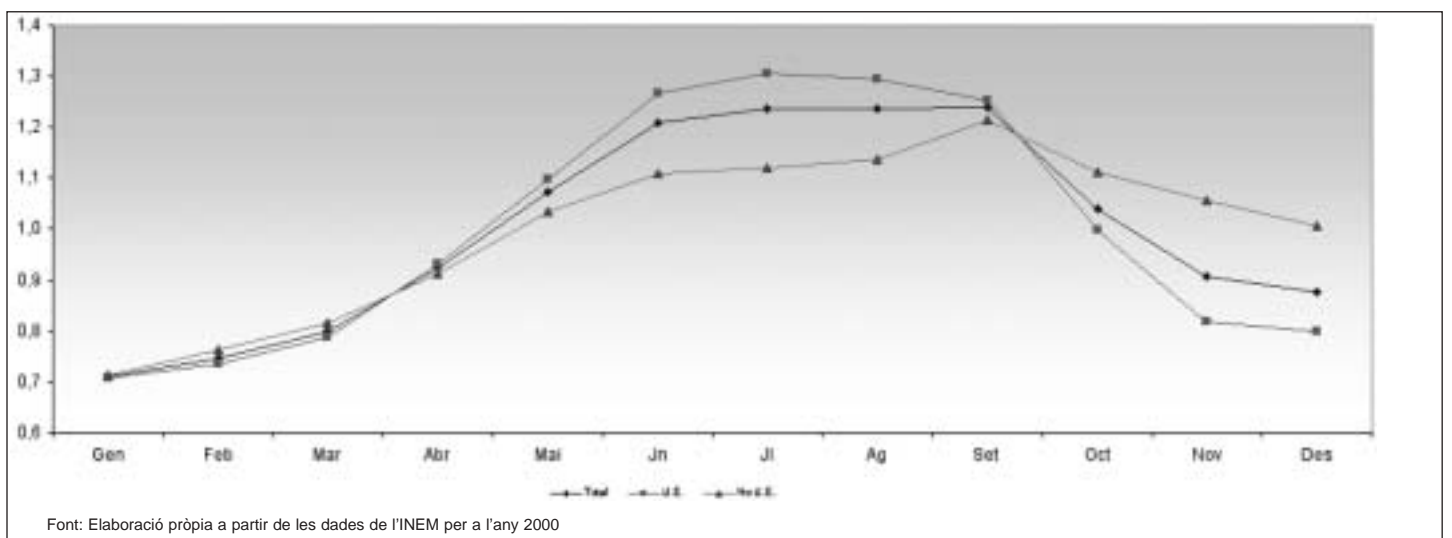
Per una altra part, l'indicador obtingut demostra que el treball que ocupa a la població no comunitària és menys estacional, perquè els sectors econòmics que ocupen als estrangers en general són diferents: construcció, agricultura i servei domèstic en el cas dels treballadors extracomunitaris i hosteleria en el cas dels de la Unió Europea; per tant, la temporalitat dels treballadors de la no U.E. no es deu tant al seu caràcter estacional sinó que forma part del mateix sistema de contractació.

DISTRIBUCIÓ DELS CONTRACTES REGISTRATS A LES ILLES BALEARS, SEGONS ZONA DE PROCEDÈNCIA I MODALITAT CONTRACTUAL. ANY 2000

	TOTAL CONTRACTES	INDEFINITS	DURADA DET.	% INDEFINITS RESPECTE TOTAL	% DURADA DET. RESPECTE TOTAL
EUROPA OCCIDENTAL	22.502	2071	20.431	9,2%	90,8%
EUROPA DE L'EST	847	74	773	8,7%	91,3%
MAGRIB	9.105	213	8.892	2,3%	97,7%
RESTA D'ÀFRICA	5.128	68	5.060	1,3%	98,7%
AMÈRICA DEL NORD	144	24	120	16,7%	83,3%
AMÈRICA CENTRAL I DEL SUD	3.672	249	3.423	6,8%	93,2%
CARIB	1.407	76	1.331	5,4%	94,6%
ALTRES	2.189	243	1.946	11,1%	88,9%
TOTAL	44.994	3018	41.969	6,7%	93,3%

Font: INEM

INDICADORS D'ESTACIONALITAT. ANY 2000

TREBALL: SEGONS ORIGEN

La realitat laboral de la població estrangera es caracteritza per l'etnoestratificació, que fa referència a la ubicació per estrats segons el col·lectiu d'immigrants; és a dir, a una correlació entre grups ètnics i segments ocupacionals. El més important d'aquest fet és que segons els segments laborals varien les condicions de treball: horari, salari, duresa de les condicions físiques, seguretat e higiene laboral etc. Condicions de treball molt diferents a les quals es troben els treballadors comunitaris i extracomunitaris a les Illes Balears.

Podem constatar una concentració de treballadors d'una mateixa nacionalitat d'origen en determinades ocupacions, com a conseqüència de l'existència de xarxes socials entre els col·lectius, que funcionen com el principal mecanisme de recerca d'un lloc de treball. Aquesta concentració provoca que les ocupacions es converteixen en "nínxols laborals": agricultura, feines sense qualificació a l'hoteleria, peonatge a la construcció, comerç a la menuda i servei domèstic.

Analitzant les dades que ens proporciona l'I.N.E.M. dels nous contractes registrats a les Illes Balears durant l'any 2000, podem obtenir una fotografia aproximada de les distintes realitats laborals segons la zona de procedència dels treballadors, en concret dels treballadors d'origen extracomunitari.

Hem de tenir en compte que aquestes fotografies fan referència al mercat formal" (contracte, salari fixat, horari establert, quedant excloses totes aquelles persones que es dediquen al treball submergit, com per exemple, les que es dediquen al treball domèstic, sobretot dones d'origen sudamericà.

MAGRIB

Les persones que provenen de la zona del Magrib amb un 41,5% del total de treballadors no comunitaris contractats, es concentren majoritàriament a la construcció (60,9%) com a treballadors no qualificats. Les xifres en relació al sexe dels contractes registrats ens informen que el 94,2% del total de contractes són a homes i tan sols, el 5,8% a les dones.

AMÈRICA CENTRAL I DEL SUD

Els treballadors d'Amèrica Central i del Sud amb un 18,8% dels treballadors extracomunitaris registrats, es concentren majoritàriament a l'hoteleria (35,6%). També en aquest col·lectiu trobem que la majoria obtenen nous contractes com a treballadors no qualificats i, també, com a venedors de comerç. En aquest cas, i a diferència del que ocorre en els treballadors que provenen del continent africà, per sexes trobem que correspon el 51,5% a les dones, i el 48,5% als homes.

ÀFRICA SUBSAHARIANA

Els treballadors que provenen de l'Àfrica subsahariana amb un 18,1% dels treballadors extracomunitaris registrats, obtingueren nous contractes a la construcció (42,7%) i el 63,6% com a treballadors no qualificats (peons). Les xifres en relació al sexe dels contractes són molt similars als dels treballadors que provenen de la zona del Magrib, on en aquest cas el 93,1% es realitzaren i a homes i tan sols el 6,9% a dones.

ANUARI DE LA IMMIGRACIÓ A LES ILLES BALEARS

L'equip de Quaderns Gadeso, està preparant la publicació d'un ANUARI DE LA IMMIGRACIÓ A LES ILLES BALEARS. Inclourà valuoses aportacions de diversos especialistes que ens permetrà una aproximació a tal realitat.

A més de l'anàlisi de les dades sobre la immigració a les nostres illes, s'inclourà una aproximació sociològica a tres realitats per a una necessària inclusió social: treball, oci i temps lliure.

GRUP GADESO

ESTUDIS SOCIOLÒGICS,
DEMOSCÒPICS I DE MERCAT

TURISME I TRANSPORTS

PROGRAMES EUROPEUS.
ASSESSORAMENT EMPRESES

